

POSUDEK OPONENTA

Diplomant: Jakub Svojanovský

Oponent: doc. MgA. Tomáš Töpfer

Název diplomové práce: **Z čeho vzniká herecká postava**

Teoretická část diplomového úkolu Jakuba Svojanovského se opírá o zkušenost s tvorbou školních inscenací, včetně absolventské role Gajeva v inscenaci Čechovova Višňového sadu, a inscenací, ve kterých hrál či hraje ve svém angažmá v činohře Národního divadla v Brně. Celkem jde o poměrně rozsáhlý konvolut šestnácti prací.

Absolventská role Gajeva byla úspěšným studentským pokusem o živoucí a přesvědčivé vytvoření tragikomické postavy stárnoucího nepraktického „muže minulosti“, „velkého dítěte“ neschopného čelit nárokům nové dravé doby.

Je dobře, že se v teoretické práci Jakub Svojanovský ani nesnažil předstírat, že problematiku herecké postavy pojedná z teatrologického hlediska a z akademického, teoretického nadhledu. Ostatně, odkazy k použité literatuře rovněž svědčí o tom, že diplomant se teorií příliš nezabýval. V zásadě se odkazuje – a to jen velmi obecně, k Zichově Estetice dramatického umění a k Obstově studii o Herecké postavě. Toto teoretické manko přeci je přeci jen poněkud překvapivé s ohledem na předměty a semináře, které během svého studia absolvoval, či měl absolvovat.

Výhodou tohoto empirického přístupu k tématu diplomové práce však je její autenticita. Ta svědčí o tom, že mladý herec o své práci přemýšlí v mnoha souvislostech, přičemž ovšem – a to i ve výkladu – téká mezi podstatným a zcela okrajovým.

Originální, svým způsobem půvabný, je jeho obraz vzniku inscenace jako vzniku orloje. Herecká postava však není figurkou, kterou mechanismus hodinové stroje spravovaný orlojníkem přinese v příslušnou chvíli na příslušné místo. Jakub Svojanovský si je naštěstí kulhavosti svého příměru vědom a řadě míst své práce dokládá, že v herectví nejde o vnějšími silami ovládané figurování, ale o tvorbu, řízenou vnitřní partiturou inscenace, vytvářené během zkoušek a naplňované při reprízách vždy znovu a znovu, s větším či menším úspěchem, souvisejícím vždy se soustředěním, poctivostí a talentem všech spolutvůrců.

Zmíněné škálování diplomové práce mezi podstatným a okrajovým doložme na způsobu, jímž Svojanovský reflektuje vztah autora dramatického textu a jeho výtvoru, tedy toho, čemu Zich říká dramatická postava, k výtvoru hercově, který z tohoto textu povstává, tedy k tomu, co Zich označuje jako herecká postava. Je to samozřejmě klíčový problém interpretace. Zkušenost s nezdařenou inscenací Steigerwaldových Dobových tanců, kterou vytvářel I. Krejčí v činohře ND Brno, však Svojanovského přivádí až k vtípkování o tom, zda je pro herce výhodnější pracovat na textu živého či mrtvého autora. Dotýká se tu přitom základního problému, co je tvůrčí autorství a co je reprodukcí umění. Poněkud vyčpělým bonmotem ani tím, že v textu diplomové práce neskrývá své rozčarování z přístupu režiséra, se s tímto základním problémem herecké tvorby ovšem nevypořádá. A když už se zmiňuje o tom, že se diplomant netají svým rozčarováním, přidám jen poznámku, že takto postupuje i v jiných případech, a proto dodám i doporučení, aby v projevech, které mají jeho zkušenost objektivizovat, přeci jen nepodléhal okamžitým emocím. To se týká například jeho reflexe práce na školní inscenaci Poprask na laguně a konsekvencím, k nimž tato práce vedla.

Rovněž osobní, ale analytické a zobecnitelné poznatky, tedy nikoli „stížnosti a nářky“, přináší Svojanovského reflexe práce na postavách ve školním Penzionu pro svobodné práci (s

výhradou jeho názorů na autorská práva), Bílé noci, Don Juan se vrací z války, ale také profesionálních prací v brněnských inscenacích Moliérova Amfitryona či Kunderových Majitelů klíčů.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji – s ohledem na umělecký výkon – hodnotit známkou C.

Otázky:

- Představoval pro vás problém generační rozdíl mezi vámi a postavou Gajeva, a to i s ohledem na obsazení postavy Firse doyenem Dalimilem Klapkou jako Gajevovým vychovatelem? Jak jste tento vztah postav vnímal a jak jste z tohoto hlediska Gajeva interpretoval?
- Pokuste se na základě své zkušenosti s prací s několika režiséry vyjádřit vztah mezi režisérem a hercem a jejich podíl na tvorbě herecké postavy.

V Praze 9. 6. 2022

Doc. MgA. Tomáš Töpfer